

A NEMZETKÖZI DOKUMENTÁCIÓS SZÖVETSÉG.

A dokumentáció ügye ma - a tudomány és a technika rohamos fejlődésének korszakában - az egész világon előtérbe került. Ugy gondoljuk, nem lesz érdektelen, ha műszaki, könyvtárosaink és dokumentalistáink megismerkednek a dokumentáció külföldi szervezeteivel, azok célkitűzéseivel és munkájával. Kiadványunk jelen számában részletes beszámolót olvashatnak a Német Demokratikus Köztársaság dokumentációs központjának munkájáról. Ezt a beszámolót szeretnénk kiegészíteni a dokumentációs szervezetek nemzetközi szövetségéről szóló tájékoztatással.

A Nemzetközi Dokumentációs Szövetség /Federation International de Documentation = F. I. D./ elődje a Paul OTLET és Henri La FONTAINE által 1895-ben megalapított Nemzetközi Bibliográfiai Intézet volt. A dokumentáció elterjedésének következtében 1931-ben elnevezését Nemzetközi Dokumentációs Intézetté, majd 1938-ban Nemzetközi Dokumentációs Szövetséggé változtatta. A F. I. D. célkitűzései a következők:

- a/ A dokumentáció problematikájában érdekelt szervezetek nemzetközi összefogása és munkájuk nemzetközi síkon való koordinálása.
- b/ Nemzetközi dokumentációs hálózat megteremtése.
- c/ A tagszervezetek munkájához megfelelő alapelvek kidolgozása.
- d/ A tagszervezetek munkájáról szóló tájékoztatások cseréjének megszervezése.
- e/ A dokumentáció problematikájával összefüggő nemzetközi konferenciák és kongresszusok összehívása.
- f/ A dokumentációval foglalkozó periodikus és nem periodikus kiadványok szerkesztése, kiadása és terjesztése.
- g/ Rokonkérdésekkel foglalkozó nemzetközi szervezetekkel való együttműködés.

A fenti célkitűzések megvalósítása érdekében az egyes államokban működő dokumentációs szervezetek összműködésére van szükség. A kellő koordináció érdekében rendezni kellett a FID tagság problematikáját. Az 1953-ban elfogadott szervezeti szabályzat szerint a következő tagsági formák léteznek:

- a/ Nemzeti tagok. Ezek képviselik országuk dokumentációs szervezeteit; országonként csak egy nemzeti tag lehet.
- b/ Pártoló tagok. Olyan testületek vagy személyek, akik a Szövetség célkitűzéseit támogatják.
- c/ Kollektív szakmai tagok, azaz nemzetközi dokumentációs szakszövetségek. Ezek legalább 5 országot kell hogy képviseljenek.
- d/ Nemzetközi tagok, azaz a F. I. D. célkitűzései iránt érdeklődő más nemzetközi szervezetek.
- e/ Tiszteletbeli tagok, azaz a F. I. D. véleménye szerint a dokumentáció területén különleges érdemeket szerzett személyek. Ezeket a Tanács választja meg.

A Szövetség munkájának elvégzése érdekében a tagok együttműködésének különböző formáit kellett kialakítani. A fent említett szervezeti szabályzat szerint a F. I. D. szervei a következők:

A Tanács
A közgyűlés
Az elnökség
A titkárság.

a/ A T a n á c s .

A Tanács a Szövetség legfelsőbb szerve, a fent említett célkitűzések jegyében irányítja a Szövetséget.

A Tanács a nemzeti tagok és a kollektív szakmai tagok egy-egy képviselőjéből áll. A hivatalos képviselők mindegyike egy-egy kísért vihet magával a Tanács üléseire. A tiszteletbeli tagok a Tanács ülésein tanácskozási joggal részt vehetnek. Szavazati joguk azonban csak a nemzeti tagok és a behívott kollektív szakmai tagok hivatalos képviselőinek van. Szavazategyenlőség esetében az elnök szavazata dönt.

b/ A k ö z g y ű l é s .

A közgyűlésnek az a célja, hogy minden tagnak megadja a lehetőséget, általános érdekű problémáknak, különösen dokumentációs-technikai problémáknak nemzetközi síkon való

megvitatására. Fenti célkitűzés megvalósítása érdekében a közgyűlést a Tanács általában kétévenként egybehívja. A közgyűlésen minden tag részt vehet, szavazati joga azonban csak a fentebb említetteknek van.

c/ A z e l n ö k s é g .

Az elnökség a Tanács két ülése között a kitűzött feladatok végrehajtó szerve. Az elnökség csak egyhangu határozatokat hozhat. Ellenkező esetben a kérdést a Tanács elé kell terjeszteni. Az elnökség döntéseit a Tanáccsal közölni kell.

Az elnökség tagjai: az elnök, az alelnökök, a főtitkár és a pénztáros, akiket a nemzeti tagok képviselői közül a Tanács választ meg. Az elnök és alelnökök megbízatása 3-3 évre szól. A főtitkár és a pénztáros határozatlan ideig maradnak hivatalukban. Megbízatásukat a Tanács visszahívással megszüntetheti.

d/ A t i t k á r s á g .

A titkárság /székhelye jelenleg Hága, Hollandia/ a Tanács által kitűzött munkákat megszervezi, szabályozza és koordinálja, végzi a Szövetség levelezését, elkészíti az évi beszámoló jelentéseket és pénztári beszámolót. A Tanácsnak felelős munkájáért. A főtitkár vezeti a titkárság munkáit.

Új tagok felvételéről, vagy egyes tagok kizárásáról a Tanács dönt. A tagok a Tanács által megszabott évi tagdíjakat kötelesek a Szövetség pénztárába befizetni. A Tanács évenként legalább egyszer összeül. A Tanácsülés napirendjére azok a kérdések kerülnek, amelyeket a tagszövetségek a Tanácsülés időpontja előtt öt hónappal a titkárságnak bejelentenek.

Érdeklődésre tarthatnak számot a F. I. D. szakbizottságai is. A Tanács bizonyos kérdések /például gépi válogatás, oktatás stb./ tanulmányozására saját kezdeményezésére, vagy bármely tagállam kezdeményezésére szakbizottságot nevezhet ki. A szakbizottság vezetője többnyire az az állam, amelynek képviselője a javaslatot tette. A fennálló szakbizottságok között a Nemzetközi Osztályozó Bizottság munkája az, amely számunkra talán a legfontosabb. A N.O.B. fejleszti ugyanis az Egyetemes Tizedes Osztályozási rendszert tovább, illetve a bizottság határozatai a döntések valamely ETO jelzet megváltoztatása tekintetében. Ezt a munkát számos albizottság segédletével látja el.

Fontos tudni még, hogy az ETO a F. I. D. tulajdona, amelynek joga van ETO kiadványok kiadását engedélyezni, vagy megtagadni.

Meg kell emlékeznünk még a F. I. D. kiadványairól is. Jelenleg a következő kiadványok jelennek meg periodikusan:

Revue de la Documentation /folyóirat/
P. E. - jegyzékek
F. I. D. Informations /FID-tájékoztató/
Extensions and Corrections to the UDC
/ETO kiegészítések és korrekciók jegyzéke/.

Magyarország a felszabadulás előtt, minthogy hazánkban dokumentációs munka nem folyt, nem kapcsolódott be a F. I. D. munkáiba. A Technológiai Könyvtár akkori vezetője Káplány Géza és a Szabó Ervin Könyvtár tudományos munkatársa Dr. Veredy Gyula azonban már 1937-ben, Káplány Géza pedig 1938-ban és 1939-ben is részt vettek a F. I. D. párisi, illetve oxfordi és zürichi konferenciáin. Magyarország 1947 óta hivatalosan is tagja a F. I. D.-nek, nemzeti tagunk az Országos Széchényi Könyvtár, pártoló tag a Magyar Tudományos Akadémia könyvtára, az Építőipari Műszaki Dokumentációs Klub és 1958 január 1-től kezdve az Országos Műszaki Könyvtár mint műszaki dokumentációs központ.

A felszabadulás után a F. I. D. konferenciáin csak 1949-ben vettünk részt. Ebben az esztendőben a párisi F. I. D. konferencián újra képviseltette magát hazánk. Ennek a konferenciának fő jellemvonása a F. I. D. szervezetének kibővülése és a műszaki információ kérdéseinek előtérbe kerülése volt. A konferencia egyik fontos eredménye, hogy a személyes kapcsolatok felvételével és kiépítésével a jövőben nemzetközi vonatkozásban is jobban meg fogják ismerni a hazánkban folyó dokumentációs munkát. A F. I. D.-nek a műszaki tudományos információ tekintetében végzett munkái pedig hazánkba fokozottabban el fognak jutni, s így a hazánkban folyó információs munkát is elő fogják segíteni. A F. I. D. különböző szakkbizottságaiban eddig tényleges munkával csak az Országos Széchényi Könyvtárban működő Országos Osztályozó Bizottság vett részt. Ezt a munkát nemzetközi viszonylatban is nagyra értékelték. Arra kell törekednünk, hogy más szakkbizottságokban, elsősorban a dokumentalisták képzésével, valamint a tudományos információval foglalkozó szakkbizottságokban is hallassuk szavunkat annál is inkább, mert a nyugati országok nagy érdeklődéssel tekintenek ilyen irányu munkáinkra.

Ennek a rövid ismertetésnek is az volt a célja, hogy a dokumentáció nemzetközi szervezetét, a magyar szakkönyvtárosok és dokumentalisták előtt ismertesse, s így a következő munkákhoz szélesebb látókört biztosítson.

J. L.